

УДК 378.147

DOI 10.18372/2786-823.1.17533

Ярема Олена Петрівна

викладач,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж

імені Маркіяна Шашкевича»

м. Броди, Україна

yarema.olena7@gmail.com

КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НУШ

***Анотація.** Подано характеристику поняття «креолізований текст», визначено функції креолізованих текстів та основні напрями їх використання у процесі навчання та формування професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи НУШ. Наведено приклади використання креолізованих текстів на заняттях англійської мови.*

***Ключові слова:** креолізований текст, вербальні і невербальні елементи.*

***Annotation.** The description of the concept of «creolized text» is presented, the functions of creolized texts and the main directions of their use in the process of education and formation of professional competence of the English language teacher of the primary school of NUS are defined. Examples of the use of creolized texts in English classes are given.*

***Key words:** creolized text, verbal and nonverbal elements.*

Актуальність статті. Одним із завдань сучасної освіти є підготовка компетентного, конкурентоспроможного фахівця, здатного успішно розв'язувати проблемні завдання, гнучко й нестандартно мислити, вміти пристосовуватись до швидких змін умов життя у полікультурному середовищі.

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти метою ЗФПО педагогічного спрямування в Україні є «підготовка та виховання педагогічних кадрів, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, дитиноцентризму, власного творчого безперервного професійного зростання» [3].

Мета статті – розкрити креолізований текст як інноваційний засіб у формуванні професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи НУШ.

Результати дослідження. Основним видом навчальної інформації, що опановують здобувачі освіти, залишається текст. На сьогоднішній день у науці немає узгодженого визначення тексту, що передбачає кілька етапів сприйняття (механічне, зорове, аналітичне). У вживанні існують терміни: полікодовий, полімодальний, гетерогенний, двокодовий, семантично ускладнений, кодово негомогенний, мультимедійний, креолізований, лінгвовізуальний, ізовербальний, інтерсеміотичний, багатоканальний тощо.

Системне застосування креолізованого тексту значно підвищить рівень освіти здобувачів освіти, оскільки сьогодні зоровий спосіб оволодіння знаннями переважає над іншими (слуховим, дотичним тощо).

У спеціалізованій науковій літературі термін «креолізований текст» вживається, як твір графічного мистецтва, виконаний за допомогою алфавіту; композиційна графічна єдність, що складається з літер, елементів літер, слів, словосполучень, висловів, цифр; дві взаємодоповнюючі частини: вербальна (текст у широкому розумінні) та візуальна (шрифт, графіка, орнаментика, малюнки, фотографії), композиційно досконалі на площині та відносно один одного; шрифт, орнамент та предметний малюнок живуть поруч і не заважають один одному.

Термін креолізований текст (від фр. *créole*; лат. *Create* – створювати, вирощувати, виводити) пов'язаний з термінами креолізована мова (тобто змішаний), креолізація (первинно означало процес утворення нових тетнічних груп внаслідок змішування крові кількох етносів, а потім – процес змішування

мов). Полікодові (креолізовані) тексти виникають внаслідок злиття вербальних та невербальних (іконічних) засобів передачі інформації.

По впливу на різні органи чуття полікодові тексти можуть бути такими:

- візуальні (друковані тексти: текст підручника, таблиці, демонстраційні картки, роздатковий матеріал, схеми, картини, малюнки, екранні засоби);
- аудіальні (аудіозаписи: звукові посібники, фрагменти зразків мови);
- аудіовізуальні (навчальні відеофільми, мультимедійні програми).

Визначення звучить складно, але насправді креолізовані тексти знайомі всім і кожному. Це: комікси, буктрейлери, буклети, постери, брошури, фотоколажі, скрапбукінг, дудли, кардмейкінг тощо.

Розглянемо *функції креолізованих текстів* та основні напрями їх використання у процесі навчання та формування професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи НУШ на заняттях у ЗФПО.

Інформаційна функція. Креолізований текст повідомляє у вербально-візуальній образній формі лінгво-культурологічну інформацію про ту чи іншу подію чи явище. Його можна розглядати як інструмент створення образів (підписи до карикатур, слова в репліках персонажів), комплексу асоціацій. Він може інформувати здобувачів освіти про побут, історію, соціально-політичні та економічні проблеми різних країн.

Комунікативна функція полягає у тому, що з допомогою креолізованого тексту відбувається діалог із читачем. Креолізовані тексти є як чинником, і результатом успішної комунікації, зокрема і навчальної.

Освітня функція. Креолізований текст може виконувати освітню функцію. Так, завдяки рекламі можна дізнатися про призначення нових товарів. Він може бути засобом створення смислової опори при породженні та розумінні іноземної мови.

Виховна функція, яка передбачає формування за допомогою креолізованих текстів моральних норм, позитивних почуттів та переконань (соціальна реклама).

Естетична функція. Реклама занурює здобувачів освіти у певний естетичний контекст. Гарні актори, яскраві фарби, приємна музика, дизайн товарів та інтер'єрів, пейзажі та тварини – все це приємне навіть для того, хто далекий від естетичного сприйняття навколишнього світу.

Контролююча функція креолізованого тексту може бути реалізована під час перевірки знань та умінь студентів, наприклад, при проведенні контрольних тестів на володіння стійкими виразами. Як відомо, те, що в процесі вивчення викликає труднощі, але зацікавлює, запам'ятовується краще, оскільки бажання зрозуміти зміст зашифрованої інформації мобілізує психологічну активність студентів.

Доцільність використання полікодових текстів підтверджується тезою М.Б. Ворошилової про засвоєння інформації: «інформація, що міститься у текстовому повідомленні, засвоюється лише з 7%, голосові характеристики сприяють засвоєнню 38% інформації, тоді як наявність візуального образу помітно підвищує сприйняття – до 55%. У цьому важливо зазначити, що й вербально подана інформація впливає на свідомість індивіда раціональним шляхом, використання різних паралінгвістичних засобів автоматично переводить сприйняття на підсвідомий рівень» [1].

Одним із прикладів використання креолізованого тексту щодо іноземної мови є комікс. Т.С. Малишева дає таке визначення коміксу: «Комікс – це особливий спосіб оповідання, текст якого є послідовністю кадрів, що містять, крім малюнка, вербальний твір, що передає переважно діалог персонажів і укладений в особливу рамку. При цьому малюнок і укладений у нього вербальний текст утворюють органічну смислову єдність» [2].

У коміксах зазвичай використовується розмовна мова, діалоги – лаконічні, а подана в коміксах інформація емоційно забарвлена, що сприяє більш ефективному її засвоєнню. У коміксах зустрічається лексика, що відноситься до різних сфер людської діяльності, що дозволяє використовувати матеріал коміксів практично на будь-якому занятті, необхідно лише вибрати комікс на відповідну лексичну тему.

Важливу роль формування міжкультурної компетенції відіграє те що, що комікси відображають національний характер носіїв мови. У коміксах у великому обсязі представлена лінгвокраїнознавча інформація про країну мови, що вивчається, що сприяє формуванню в здобувачів освіти уявлення про норми поведінки, звичаї та традиції населення цієї країни.

Комікс виступає мотивацією до вивчення іноземної мови, він стимулює творчу активність і прагнення здобувачів освіти до самоосвіти. Використання коміксу, як навчального матеріалу на занятті англійської мови сприяє підвищенню інтересу до мови та культури цієї мови.

Креолізований текст охоплює різноманітні засоби спілкування і є одиницею як комп'ютерного, так і міжособистісного, колективного (в тому числі і педагогічного), масового спілкування.

Для того, аби визначити, яку роль відіграють креолізовані тексти в підручниках, що традиційно використовуються на уроках англійської мови в початковій школі НУШ, було проаналізовано автентичний навчально-методичний комплекс Super Minds (Student's Book 4, Workbook 4) (автори - Н. Puchta, G. Gerngross, P. Lewis-Jones). Аналіз методичного комплексу показав, що, для прикладу, у підручнику тексти з повною креолізацією (де зображення і вербальний компонент не можуть існувати одне без одного) зустрічаються досить часто, зокрема у Student's Book налічується близько 20 таких текстів [4, с. 15].

В основному використовується стандартна схема подання матеріалу, де до тексту прикріплюється ілюстрація у вигляді додаткового візуально-розважального джерела, а не як носій додаткового змістового навантаження. Незважаючи на те, що у навчальному комплексі простежується використання декількох типів креолізованих текстів (плакати, мапи, різноманітні постери, короткі замальовки-комікси та ін.), загалом у підручнику можна виділити тенденцію надання переваги одному з них: автори найчастіше використовують комікс. Більше того, у цьому підручнику креолізовані елементи можна знайти не лише в завданнях, але й в інструкціях до них і правилах роботи на уроці. Як

домашнє завдання і для стимулювання творчої активності учні можуть створити власний проєкт коміксу, що відобразив би цікаву історію із життєвого досвіду. Попередня робота може відбуватись у парах або міні-групах. Вчитель пропонує план обговорення і просить вигадати історію, а також заголовок до неї, визначити кількість дійових осіб, кількість картинок та ймовірні репліки героїв.

Висновки. Креолізовані тексти цікаві тим, що їх можна легко використовувати, як на етапі засвоєння матеріалу, так і на фінальних заняттях теми. Але це далеко не все. Ця методика має безліч переваг: покращення сприйняття інформації, інтенсифікація процесу навчання, розширення можливостей для аналізу та інтерпретації тексту, універсальність використання.

Список використаних джерел

1. Ворошилова М.Б. Креолізований текст в політичному дискурсі. *Політична лінгвістика*. 2007. Вип. (3) 23. С. 73 - 78.
2. Малишева Т.С. Навчання студентів 1 курсу монологічного мовлення на основі іншомовних коміксів. *Вісник Нижгородського державного лінгвістичного університету ім. Н.А. Добролюбова*. 2015. № 30. С. 99 - 106.
3. Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://cutt.ly/6B1ynLm> (дата звернення: 20.12.2022).
4. Puchta H., Gerngross G., Lewis-Jones P. *Super Minds. Student's Book 4 / Workbook 4*. Cambridge. University Printing House, 2015. 127 p.